

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGWiŻŚ-7.054.2.2024
Warszawa, 18 kwietnia 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację Posła na Sejm RP Pana Macieja Wróbla, nr 1154 z dnia 30.01.br. *w sprawie zaostrzenia przepisów dotyczących problemu zanieczyszczenia Wielkich Jezior Mazurskich*, przekazaną zgodnie z właściwością przez Ministra Klimatu i Środowiska (MKiŚ) do Ministra Infrastruktury, przedstawiam stosowne informacje, w tym również przekazane przez MKiŚ.

Ad 1. Czy istnieje harmonogram działań kontrolnych w związku z zapobieganiem zanieczyszczeń Wielkich Jezior Mazurskich?

Zanieczyszczanie wód jezior ściekami (a także odpadami) w odniesieniu do jednostek pływających dotyczy przede wszystkim kwestii wymagań i warunków technicznych jednostek pływających w szczególności w zakresie dotyczącym ochrony środowiska. Przedmiotowe kwestie regulują przepisy ustawy z 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1097, z późn. zm.) oraz akty wykonawcze do tej ustawy, w szczególności rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 21 maja 2003 r. w sprawie warunków gromadzenia, przechowywania i usuwania odpadów i ścieków ze statków żeglugi śródlądowej (Dz.U. z 2003 r. Nr 104, poz. 973). Uprawnienia do inspekcji statków, w tym inspekcji technicznej, zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 2 i 2a ustawy o żegludze śródlądowej, posiada dyrektor żeglugi śródlądowej. Ustawa o żegludze śródlądowej w art. 10a wskazuje również, że zadania organu inspekcyjnego, o których mowa w art. 9 ust. 2 pkt 2a, wykonuje powoływana i odwoływana przez ten organ techniczna komisja inspekcyjna. W przypadku stwierdzenia w wyniku inspekcji m.in. zaniedbania zagrażającego zanieczyszczeniem środowiska, a także w przypadku stwierdzenia uchybienia sanitarnego, zgodnie z art. 11 ustawy o żegludze śródlądowej, inspektor na podstawie udzielonego upoważnienia, może w drodze decyzji administracyjnej zatrzymać lub skierować statek do najbliższego postoju oraz zatrzymać dokument dopuszczający statek do żeglugi i dokument kwalifikacyjny kierownika statku do czasu usunięcia stwierdzonych naruszeń.

Należy podkreślić, że zgodnie z ustawą o żegludze śródlądowej, organami administracji żeglugi śródlądowej są minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej - jako naczelny organ administracji żeglugi śródlądowej oraz dyrektorzy urzędów żeglugi śródlądowej w Bydgoszczy, we Wrocławiu i w Szczecinie - jako terenowe organy administracji żeglugi śródlądowej. Zgodnie z ust. 1a ww. przepisu minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej sprawuje nadzór nad działalnością dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej w zakresie uregulowanym w ww. ustawie.

Należy zaznaczyć że tylko w 2023 r. Delegatura w Giżycku Urzędu Żeglugi Śródlądowej w Bydgoszczy wykonała blisko 600 inspekcji statków, w tym na wodach wielkich Jezior Mazurskich. Podczas tych kontroli zwracano również uwagę na kwestie dot. stanu technicznego statków oraz ochrony środowiska i ewentualnych zanieczyszczeń. Kwestie dot. weryfikacji przez Urząd Żeglugi Śródlądowej stanu technicznego statków dotyczą jedynie tych jednostek, które podlegają obowiązkowi posiadania „dokumentu bezpieczeństwa statku”, unijnego świadectwa zdolności żeglugowej lub świadectwa zdolności żeglugowej. Są to jednak statki większych rozmiarów i są przeznaczone do zarobkowego przewozu osób lub rzeczy oraz wykonywania robót technicznych na wodach śródlądowych.

Ponadto, niezależnie od powyższego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, zgodnie z posiadanymi kompetencjami, prowadzi kontrole planowe i pozaplanowe oczyszczalni ścieków, które na podstawie posiadanych pozwoleń odprowadzają ścieki do jezior.

Jednocześnie Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi monitoring stanu wód powierzchniowych zgodnie z wymogami Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, transponowanymi do Prawa wodnego i jego aktów wykonawczych. Program monitoringu wód powierzchniowych jeziornych oraz jego wyniki przedstawione są na stronie internetowej <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publication/LAKES/87>.

Ad 2. Kiedy należy spodziewać się uregulowań ustawowych, które powstrzymają zanieczyszczanie jezior pochodzące z jachtów oraz wszelkich jednostek pływających?

Ad 3. Jakie działania zamierza podjąć resort, aby powstrzymać proceder zrzucania nieczystości do jezior przez właścicieli i użytkowników jachtów żaglowych i motorowych?

Należy wskazać, że w polskim systemie prawnym kwestia dotycząca odprowadzania ścieków z jachtów oraz innych jednostek pływających, jest uregulowana zarówno w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.),

jak również w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1097 z późn. zm.).

Mając jednak na względzie wagę problemu, jakim może być zanieczyszczenie Wielkich Jezior Mazurskich, w Ministerstwie Infrastruktury podjęto odpowiednie czynności zmierzające do zdiagnozowania ewentualnej skali zrzutu nieczystości oraz podjęto stosowne konsultacje z Warmińsko-Mazurskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Regionalnym Wydziałem Monitoringu Środowiska w Olsztynie, Urzędem Żeglugi Śródlądowej w Bydgoszczy Delegatura w Giżycku oraz Radnym Rady Miejskiej w Węgorzewie, w celu uzyskania dostępnych informacji potwierdzających i wskazujących na poziom zanieczyszczenia Wielkich Jezior Mazurskich poprzez zrzut nieczystości ze statków lub jachtów do wód śródlądowych i pozyskanych na podstawie badań, raportów lub innych dostępnych dokumentów.

Przeprowadzone ww. konsultacje nie potwierdziły nieprawidłowości dotyczących zanieczyszczenia Wielkich Jezior Mazurskich przez zrzut nieczystości ze statków lub jachtów do wody. Tym samym, na chwilę obecną, mając na względzie zasadę proporcjonalności, Ministerstwo Infrastruktury nie dysponuje wystarczającymi informacjami wskazującymi konieczność zmiany prawa w trybie pilnym. Jednak Ministerstwo Infrastruktury, jako odpowiedzialne za ochronę wód, w tym przed zanieczyszczeniami pochodzenia antropogenicznego, dostrzega wagę problemu i będzie analizował dostępne dane monitoringowe, celem rozważenia konieczności zmian przepisów.

Jednocześnie należy podkreślić, że przepisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023, poz. 40 z późn. zm.), dają możliwość samorządom gminnym realizacji zadań własnych związanych m.in. z ochroną środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, utrzymaniem czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, które mogłyby wpłynąć na poprawę sytuacji związanej z odbiorem nieczystości ze statków, a także na poprawę ogólnego wzrostu świadomości osób uprawiających turystykę wodną przy jednoczesnym braku przyzwolenia społecznego na zanieczyszczanie wód przez innych użytkowników, co wydaje się kwestią kluczową, jeżeli chodzi o przestrzeganie przepisów przeciwdziałających zanieczyszczeniu środowiska.

Ad 4. Czy resort zamierza zwiększyć wysokość nakładanych kar na osoby dopuszczające się procederu zanieczyszczania Wielkich Jezior Mazurskich?

Odpowiadając na powyższe pytanie należy wskazać, że ustawodawca w kwestii procederu zanieczyszczenia Wielkich Jezior Mazurskich wprowadził szereg odpowiednich sankcji za zachowanie niezgodne z określoną normą prawną, zawartych w odpowiednich aktach prawnych. Są one zawarte m.in. w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.), w kwestii dotyczącej

odprowadzania ścieków ze statków. Przeciwno osobom niedopełniającym obowiązku lub łamiącym zakaz wynikający z art. 83 ust. 5 i art. 75 ust. 2 lit. a-e ww. ustawy, stosuje się sankcje zawarte w art. 478 ust. 5 i 11 ustawy - Prawo wodne.

Kwestię ochrony środowiska przez użytkowników statków reguluje art. 47 ustawy o żegludze śródlądowej oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych z dnia 28 kwietnia 2003 r. (Dz.U. Nr 212, poz. 2072), w którym w § 1.15 zabrania się dokonywania czynności określonych w art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej. Dodatkowo sankcje za naruszenie ww. norm prawnych zawarte są w przepisach karnych ustawy o żegludze śródlądowej, a dokładniej w art. 62 pkt 7 i 9 przedmiotowej ustawy, zgodnie z którym osoba, która wykracza przeciwko przepisom w zakresie ochrony środowiska lub warunków sanitarnych na statkach podlega karze grzywny.

W związku z powyższym, w ocenie Ministerstwa Infrastruktury, kluczowym rozwiązaniem w chwili obecnej nie jest zwiększanie wysokości kar oraz zmiana przepisów, które już istnieją w porządku prawnym, a znalezienie takich rozwiązań, które nie będą stanowiły nadmiernego obciążenia dla użytkowników statków sportowo-rekreacyjnych, właścicieli portów i przystani oraz organów państwowych, a które jednocześnie zapewnią oddziaływanie prewencyjne.

Ponadto, w kontekście ochrony czystości Wielkich Jezior Mazurskich równie ważny jak przepisy, wydaje się ogólny wzrost świadomości osób uprawiających turystykę wodną przy jednoczesnym braku przyzwolenia społecznego na zanieczyszczanie wód przez innych użytkowników, a także poprawa infrastruktury związanej z uprawianiem żeglarstwa. Już nie tylko na Mazurach, ale w wielu miejscach Polski, wszędzie tam gdzie turystyka wodna zyskuje na znaczeniu, powstaje coraz więcej nowoczesnych marin z pełnym węzłem sanitarnym i miejscem gdzie można opróżnić zbiornik na nieczystości.

Ad 5. Jakich działań dotyczących ochrony Wielkich Jezior należy spodziewać się w najbliższym czasie?

Z powyższego wynika, że obecnie obowiązujące przepisy regulują zarówno kwestie zakazu zrzutu ścieków ze statków bezpośrednio do wód, jak i kwestie kompetencji organów odpowiedzialnych za kontrolę w tym zakresie oraz nakładanie sankcji karnych i administracyjnych. W związku z tym podmioty uprawnione będą systematycznie przeprowadzać działania kontrolne również w regionie Wielkich Jezior Mazurskich.

Wymaga również podkreślenia, że Ministerstwo Infrastruktury prowadzi liczne działania w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami, w tym biogenami. W szczególności są to działania mające na celu prawidłowe wdrożenie legislacji unijnej i krajowej w zakresie ochrony wód (tzw. dyrektywa ściekowa, dyrektywa azotanowa, dyrektywa w sprawie strategii morskiej).

W ramach pojawiających się potrzeb oraz na skutek przeprowadzonych analiz MI prowadzi stosowne działania legislacyjne. W 2022 roku, w ramach opracowania ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1549), oprócz ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, dokonana została m.in. nowelizacja przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Ustawa ta wprowadziła liczne zmiany w zakresie szeroko pojętej gospodarki ściekowej, zarówno w odniesieniu do sposobu zarządzania aglomeracjami, jak i ściekami pochodzącymi z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków). Celem wprowadzonych zmian było m.in.:

- dostosowanie obowiązujących przepisów w celu spełnienia przez Polskę wymagań dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (tzw. dyrektywy ściekowej),
- doprecyzowanie procedur związanych z wyznaczaniem, zmianą lub likwidacją aglomeracji,
- usprawnienie procedur związanych z krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych, w szczególności procedur sprawozdawczych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości oczyszczania ścieków odprowadzanych taborem asenizacyjnym ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w zależności od wielkości aglomeracji z której pochodzą,
- uszczegółowienia i doprecyzowanie obowiązków gmin, w szczególności ewidencyjnych sprawozdawczych w zakresie gospodarowania nieczystościami ciekłymi,
- doprecyzowanie i wyodrębnienie kwestii dotyczących opróżniania osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości z przydomowych oczyszczalni ścieków, w zakresie obowiązków związanych z utrzymaniem czystości i porządku odnoszących się do właścicieli nieruchomości, gmin i przedsiębiorców prowadzących swoją działalność w tym zakresie,
- wzmocnienie narzędzi prawnych dla gminy poprzez wprowadzenie przepisów karnych za utrudnianie lub udaremnianie przeprowadzenia kontroli związanej z gospodarowaniem ścieków w ramach indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
- wykonanie wniosku Najwyższej Izby Kontroli skierowanego do Prezesa Rady Ministrów przedstawionego w ramach kontroli pn. „Przestrzeganie zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w gminach turystycznych”, wniosku Najwyższej Izby Kontroli skierowanego do Ministra Infrastruktury przedstawionego w ramach kontroli pn. „Realizacja zadań dotyczących odbioru nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych przez wybrane gminy województwa opolskiego”,

a także wniosków Najwyższej Izby Kontroli z kontroli pn. „Wykonywanie przez gminy woj. lubuskiego zadań w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków”.

Dodatkowo, z informacji przekazanych przez resort środowiska wynika, że Ministerstwo Klimatu i Środowiska poparło, jako jednostka stowarzyszona, projekt Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych Uniwersytetu Warszawskiego zgłoszony do programu Interreg pn. *Lakes Connect - Nauka spotyka administrację w poszukiwaniu wspólnych celów*. 6 lutego br. przedstawiciele MKiŚ wzięli udział w seminarium podsumowującym wyniki projektu.

Celem projektu było znalezienie rozwiązania zapobiegającego i ograniczającego zanieczyszczenie wody w trzech krajach basenu Morza Bałtyckiego – Polsce, Litwie i Łotwie. Stworzono centrum networkingowe dla organizacji zainteresowanych rozwiązaniami mającymi na celu złagodzenie wpływu turystyki na czystość jezior.

Projekt promował praktyczną współpracę pomiędzy społecznością naukową, władzami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi. Organizowano spotkania i szkolenia, zbadano próbki wybranych jezior w kontekście intensywności ruchu turystycznego w Polsce, na Litwie i na Łotwie.

Pozyskane dane ułatwią dyskusje pomiędzy władzami lokalnymi, organizacjami turystycznymi i organizacjami pozarządowymi na temat wpływu turystyki na ekosystem Wielkich Jezior Mazurskich.

z poważaniem,

Dokument podpisany elektronicznie przez:

z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Przemysław Koperski

Podsekretarz Stanu